ÇEK ARKASINDA BULUNAN İBRAZ ŞERHİNDE İBRAZ TARİHİNİN BULUNMAMASI, GEÇERSİZ İBRAZ

YARGITAY Hukuk Genel Kurulu
ESAS: 2013/12-2013
KARAR: 2015/1182

Taraflar arasındaki "şikayet" kanun yoluna başvurudan dolayı yapılan yargılama sonunda; İstanbul Anadolu 11. İcra Hukuk (kapatılan Ümraniye 2. İcra Hukuk) Mahkemesince istemin kabulüne dair verilen 30.09.2011 gün ve 2010/1117 E. 2011/805 K. sayılı kararın incelenmesi alacaklı vekili tarafından istenilmesi üzerine, Yargıtay 12. Hukuk Dairesinin 30.10.2012 gün ve 2012/12867 E. 2012/30639 K. sayılı ilamı ile;

"...TTK.nun 708 ve 720. maddeleri gereğince, çekin yasada belirlenen sürede muhatap bankaya veya takas odasına ibrazı veya ödemeden imtina keyfiyetinin resmi bir protesto vesikası ile saptanması zorunludur. Aksi halde hamil, TTK'nun 718 ve 720. maddeleri gereğince müracaat hakkını kaybeder. Bir başka anlatımla, böyle bir çek kambiyo senedi vasfını taşımayan (adi havale) belge niteliğini alır.

Somut olayda, dava dosyası içinde takibe konu edilen çekin takas odasına ibraz edildiğine ilişkin ...Bankası Soğanlık Şubesi'nin yazısı bulunmakta olup, takas tarihinin 02.8.2010 olduğu anlaşılmaktadır. TTK.nun 710. maddesi gereğince çekin bir takas odasına ibrazı, ödeme için ibraz yerine geçer. Bu durumda, 31.07.2010 keşide tarihli çekin, 02.08.2010 tarihinde süresi içinde takasa sunulduğu anlaşıldığından takas tarihi ibraz tarihi sayılır. Mahkemece yukarıda açıklanan hususlar nazara alınarak istemin reddi yerine, çekin bankaya ibraz tarihinin süresinde olmadığı gerekçesiyle takibin iptaline karar verilmesi isabetsizdir ..."

gerekçesiyle bozularak dosya yerine geri çevrilmekle, yeniden yapılan yargılama sonunda, mahkemece önceki kararda direnilmiştir.

HUKUK GENEL KURULU KARARI

Hukuk Genel Kurulunca incelenerek direnme kararının süresinde temyiz edildiği anlaşıldıktan ve dosyadaki kağıtlar okunduktan sonra gereği görüşüldü:

İstem, şikayet kanun yolu ile takibin iptali istemine ilişkindir

Şikayet eden borçlu vekili, müvekkili aleyhine Ümraniye 3. İcra Müdürlüğünün 2010/22057 Esas sayılı takip dosyası ile kambiyo senetlerine mahsus takip yapıldığını, takibe konu çekin incelenmesinde 31/07/2010 keşide, 03/11/2010 ibraz tarihli olduğu dolayısı ile TTK madde 720'ye göre ibraz yönünden 10 günlük yasal sürenin geçtiğini, alacaklının cirosundan sonra Kadıköy 5. Asliye Ticaret Mahkemesinin 29/06/2010 tarih ve 2010/1229 sayılı kararına istinaden herhangi bir işlem yapılmadığına ilişkin banka yazısında ise tarih bulunmadığını, TTK madde 720 ve 708.'e göre banka yazısında tarih bulunmadığından geçerli bir ibrazdan da söz edilemeyeceğini, yine mahkeme tarafından çek hakkında tedbir kararı verilmiş olsa dahi çek hamilinin çeki bankaya ibraz etmek zorunda olduğuna ilişkin Yargıtay kararları bulunduğunu, banka ödememe nedenini 16/01/1996 tarihli men kararına dayalı olduğunu açıklamış ise de, ibraz tarihinin yazılı olmadığını bu durumda çeke dayanılarak kambiyo senetlerine mahsus takip yapılamayacağını beyan ile talebin kabulü ile takibin iptaline karar verilmesini talep etmiştir.

Karşı taraf-alacaklı vekili; takibe konu çekin müvekkilince yasal süre içinde takas yolu ile 02/08/2010 tarihinde bankaya ibraz edildiğini, çek hakkında Kadıköy 5 Asliye Ticaret Mahkemesince tedbir kararı verildiğinden çekin müvekkili firmaya iade edildiğini, çekin süresinde bankaya ibrazına ilişkin ...Bankası Soğanlık Şubesine ait yazı cevabının mevcut olduğunu, davacı iddialarının bankaya ibraz edilmeyen çekler için veya çekin bankaya ibraz edildiği tarihin tespit edilemediği durumlar için geçerli olduğunu beyan ile davanın reddine karar verilmesini istemiştir.

Mahkemece, takibe dayanak çekin yasal sürede bankaya ibraz edilmediği gerekçesiyle istemin kabulüne dair verilen karar, Özel Dairece yukarıda yazılı gerekçeyle bozulmuş; Yerel Mahkemece önceki kararda direnilmiştir.

Direnme kararı alacaklı vekili tarafından temyiz edilmiştir.

<u>Direnme yoluyla Hukuk Genel Kurulu önüne gelen uyuşmazlık;</u> takibe konu çekte muhatap bankanın ibraz şerhinde tarih bulunmaması karşısında, bankaya sorulmak sureti ile ibraz tarihinin belirlenmesinin TTK nun 720. maddesine aykırı olup olmadığı ve sonuç itibariyle alacaklının takip hakkının bulunup bulunmadığı noktasında toplanmaktadır.

Öncelikle yasal düzenlemelerin ortaya konulmasında yarar vardır:

6762 sayılı Türk Ticaret Kanunu'nun "Vade" başlıklı 707. maddesinde;

"Çek, görüldüğünde ödenir. Buna aykırı her hangi bir kayıt yazılmamış hükmündedir. Keşide günü olarak gösterilen günden önce ödenmek için ibraz olunan bir çek ibraz günü ödenir." denilmekte;

708. maddesinde de "Ödeme İçin İbraz" başlığı altında;

"Bir çek, keşide edildiği yerde ödenecekse on gün; keşide edildiği yerden başka bir yerde ödenecekse bir ay içinde muhataba ibraz edilmelidir.

Ödeneceği memleketten başka bir memlekette keşide edilen çek, keşide yeri ile ödeme yeri aynı kıtada ise bir

ay ve ayrı ayrı kıtalarda ise üç ay içinde muhataba ibraz edilmelidir.

Bu bakımdan, bir Avrupa memleketinde çekilip ve Akdeniz'de sahili bulunan bir memlekette ödenecek olan ve bilmukabele Akdeniz'de sahili olan bir memlekette çekilip bir Avrupa memleketinde ödenmesi lazımgelen çekler aynı kıtada keşide edilmiş ve ödenmesi şart kılınmış sayılır.

Yukarda yazılı müddetler, çekte keşide günü olarak gösterilen tarihten itibaren işler." hükmü yer almaktadır.

Aynı Kanun'un "Çekten Cayma" başlıklı 711. maddesi uyarınca;

"Çekten cayma, ancak ibraz müddeti geçdikten sonra hüküm ifade eder.

Çekten cayılmamışsa, muhatap, ibraz müddetinin geçmesinden sonra dahi çeki ödeyebilir.

Keşideci çekin kendisinin veya üçüncü bir kimsenin elinden rızası olmaksızın çıkmış olduğu iddiasında ise muhatabı çeki ödemekten menedebilir.",

"Ödemeden İmtina", "Hamilin Müracaat Hakları" başlıklı 720. maddesinde (6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu'nun 808. maddesi) ise;
"Vaktinde ibraz edilmiş olan çekin ödenmemiş olduğu ve ödenmeden imtina keyfiyeti:

1. Resmi bir vesika ile (Protesto);

2. Muhatap tarafından, ibraz günü de gösterilmek suretiyle, çekin üzerine yazılmış olan tarihli bir beyanla;

3. Bir takas odasının, çek vaktinde teslim edildiği halde ödenmediğini tesbit eden tarihli bir beyanı ile; sabit bulunduğu takdirde hamil; cirantalar, keşideci ve diğer çek borçlularına karşı müracaat haklarını kullanabilir." düzenlemesi yer almaktadır.

2004 sayılı İcra ve İflas Kanunu'nun "Borçlunun Kambiyo Hukuku Bakımından Şikayeti" başlıklı 170/a-2 maddesinde ise;

"İcra mahkemesi müddetinde yapılan şikayet veya itiraz dolayısıyle, usulü dairesinde kendisine intikal eden işlerde takibin müstenidi olan kambiyo senedinin bu vasfı haiz olmadığı veya alacaklının kambiyo hukuku mucibince takip hakkına sahip bulunmadığı hususlarını re'sen nazara alarak bu fasla göre yapılan takibi iptal edebilir." hükmü bulunmaktadır.

Açıklanan yasal düzenlemeler göstermektedir ki, çekin ibrazı ve ibraz tarihinin varlığı yasal hakların kullanılması bakımından önem taşımaktadır. Zira, süresinde ibraz edilmeyen bir çekin varlığı halinde, hamil müracaat hakkını kaybeder; muhatap banka ibraz süresi geçen çeki karşılığı olsa bile ödemek zorunda değildir; hamil çekten cayabilir.

Ayrıca ibraz tarihine kadar ciro mümkün olup, ibraz tarihinden sonra yapılan ciro alacağın temliki hükümlerine tabi olacağı ve zamanaşımının ibraz tarihinden itibaren başlayacağı anlaşılmaktadır.

Görüldüğü üzere, hamilin müracaat hakkını düzenleyen TTK.nun 720. maddesinin (6102 sayılı Türk Ticaret Kanununun 808. maddesi) açık hükmü gereği, vaktinde ibraz edilmiş olan çekin ödenmemiş olduğu ve ödenmeden imtina keyfiyeti, muhatap tarafından, ibraz günü de gösterilmek suretiyle, "çekin üzerine yazılmış olan tarihli bir beyanla" sabit bulunduğu takdirde hamil; cirantalar, keşideci ve diğer çek borçlularına karşı müracaat haklarını kullanabilir.

Somut olayda ise; takibe konu çek arkasında ibraz şerhi varsa da ibraz tarihi gösterilmemiştir. Bu hali ile TTK. Nun 720. maddesine (6102 sayılı Türk Ticaret Kanununun 808. maddesine) uygun bir ibrazın varlığından söz edilemez. Bu hususun icra hakimliğince İİK.170/a maddesi gereğince kendiliğinden göz önüne alınması gerekir. İcra mahkemesince, bankaya sorulmak sureti ile ibraz tarihinin belirlenmesi ise, yukarıda açıklanan TTK.720. maddesi içeriğine aykırıdır.

Şu durumda, alacaklının takip hakkı bulunmadığından şikayetin kabulü ile İİK'nun 170/a-2. maddesi gereğince takibin iptaline karar verilmesi doğrudur.

Nitekim, aynı ilkeler Hukuk Genel Kurulunun 25.06.2008 gün ve 2008/12-450 Esas 2008/452 Karar sayılı ilamında da vurgulanmıştır.

Hal böyle olunca, yukarıda açıklanan yasal düzenleme ve ilkeler gözeltilerek şikayetin kabulü ile takibin iptaline ilişkin olarak yerel mahkemece verilen direnme kararı usul ve yasaya uygun olup onanması gerekir.

SONUÇ: Alacaklı vekilinin temyiz itirazlarının reddi ile, direnme kararının yukarıda açıklanan nedenlerle 6217 sayılı Kanun'un 30. maddesi ile 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu'na eklenen Geçici Madde 3 atfıyla uygulanmakta olan 1086 sayılı Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanunu'nun 429. maddesi uyarınca ONANMASINA, gerekli temyiz ilam harcı peşin alındığından başka harç alınmasına mahal olmadığına, 08.04.2015 gününde oybirliği ile karar verildi.